

KAS YRA DIRBTINIS INTELEKTAS IR MOKYMOSI ANALITIKA? KAIP JIE PADEDA ŠVIETIMO DALYVIAMS?

DOC. DR. DALIA **B**AZIUKĖ IR DR. JULIJA **M**ELNIKOVA

Bendrai finansuoja
EUROPOS SĄJUNGA

Lietuvos
mokslo
taryba

Dirbtinis intelektas

siejamas su

- ✓ žmogaus intelektualių veiksmų imitavimu mašinos
 - ⇒ pavyzdžiui, kompiuteriuose, robotuose ir pan.
 - suprogramuotos imituoti žmogaus mąstymo eigą ir veiksmus

Terminas taikomas ir mašinoms, kurios

- ✓ atkartoja žmogaus intelektinės veiklos procesus
 - ⇒ pavyzdžiui mokymasis, problemų sprendimas

Dirbtinis intelektas

Pogrūpiai

vaizdo atpažinimas

vaizdo įrašų klasifikavimas

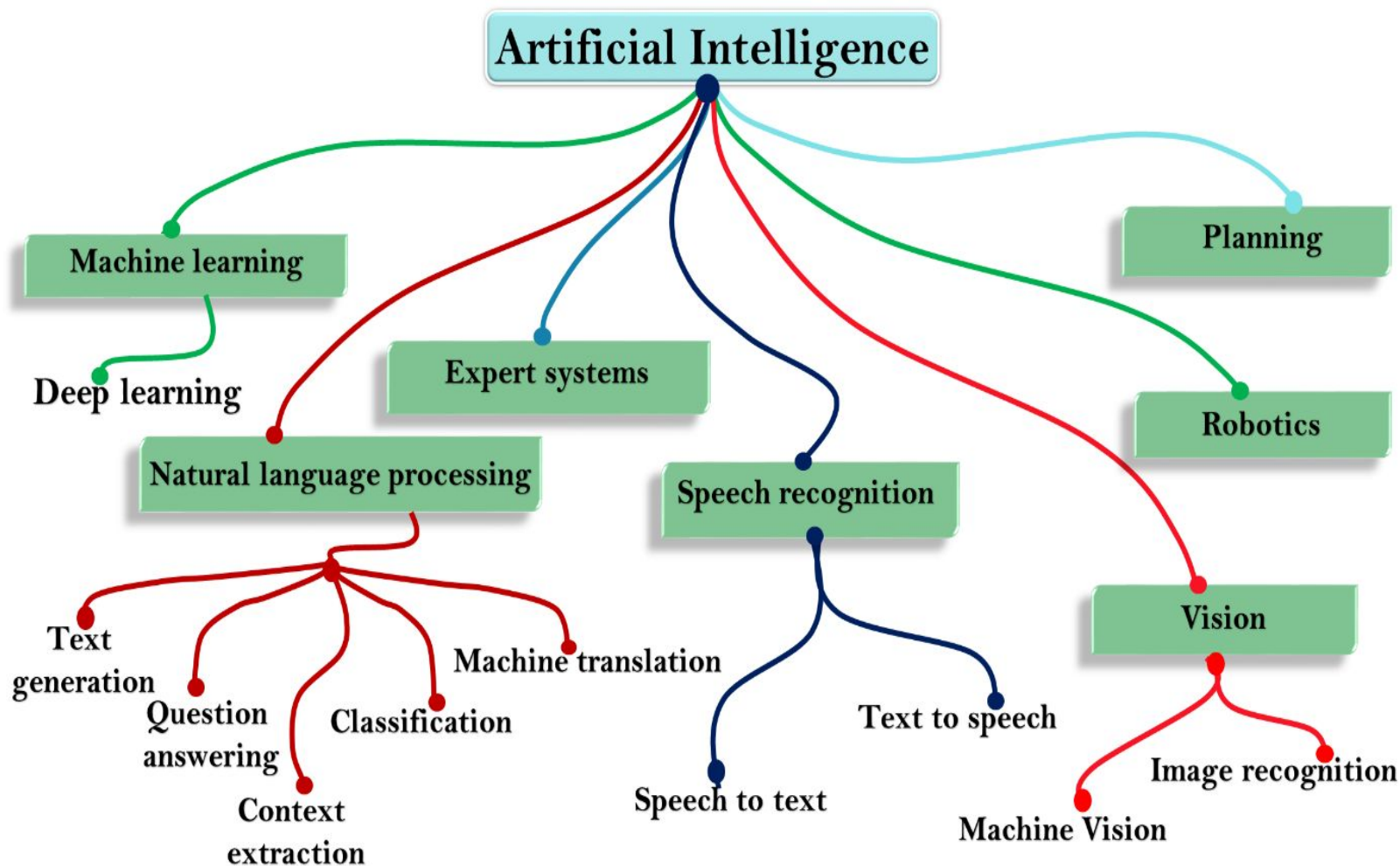
kalbos pavertimas tekstu ir atvirkščiai
teksto įgarsinimas (*angl. speech-to-text; text-to-speech*),

natūralios kalbos apdorojimas (*angl. Natural Language Processing*),

rekomendacijų sistemos (*angl. Recommendation systems*),

lentelių ir laiko eilučių duomenų
apdorojimo programos,

intelektualus mokymasis (*angl. Intelligent Learning*) specialiose tam tikslui parengtose intelektualiose mokymosi sistemose (*angl. Intelligent learning systems*)

Šaltinis: <https://www.javatpoint.com/subsets-of-ai>

Ką vadiname dirbtinio intelekto sistema?

- Programa, vykdanči sudėtingus statistinius skaičiavimus yra intelektualinė sistema, kitaip tariant programa, apsiribojanti statistiniais skaičiavimais, yra dirbtinio intelekto sistema
- Programa, generuojanti hipotezes, teiginius ar sprendimus, pagrįstus skaičiavimo rezultatais, yra dirbtinio intelekto sistema

Artificial Intelligence

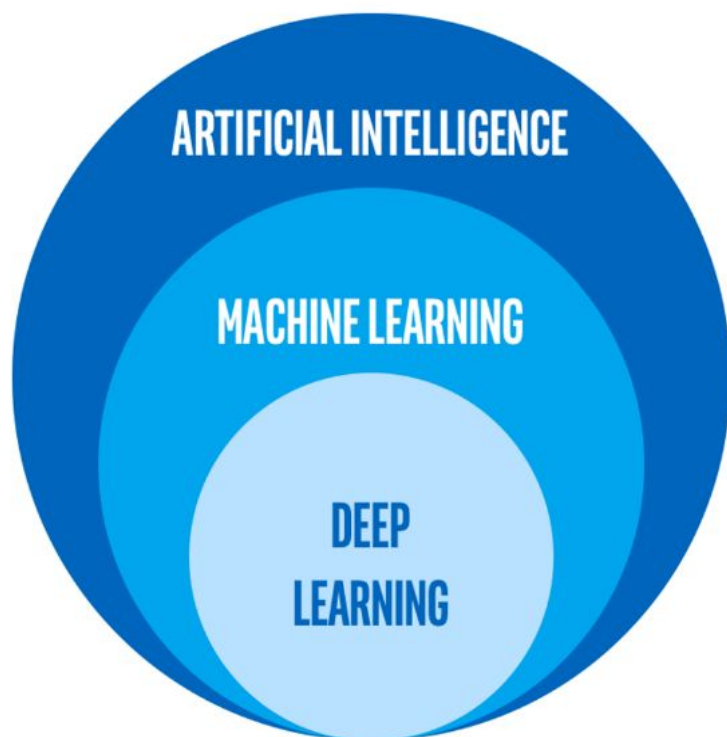

Machine learning

Deep learning

Mašininis mokymasis (*angl. Machine Learning*) yra labai paplitęs būdas kuriant dirbtinį intelektą, o **gilusis mokymasis** (*angl. Deep Learning*) yra specifinis mašininio mokymosi pogrupis

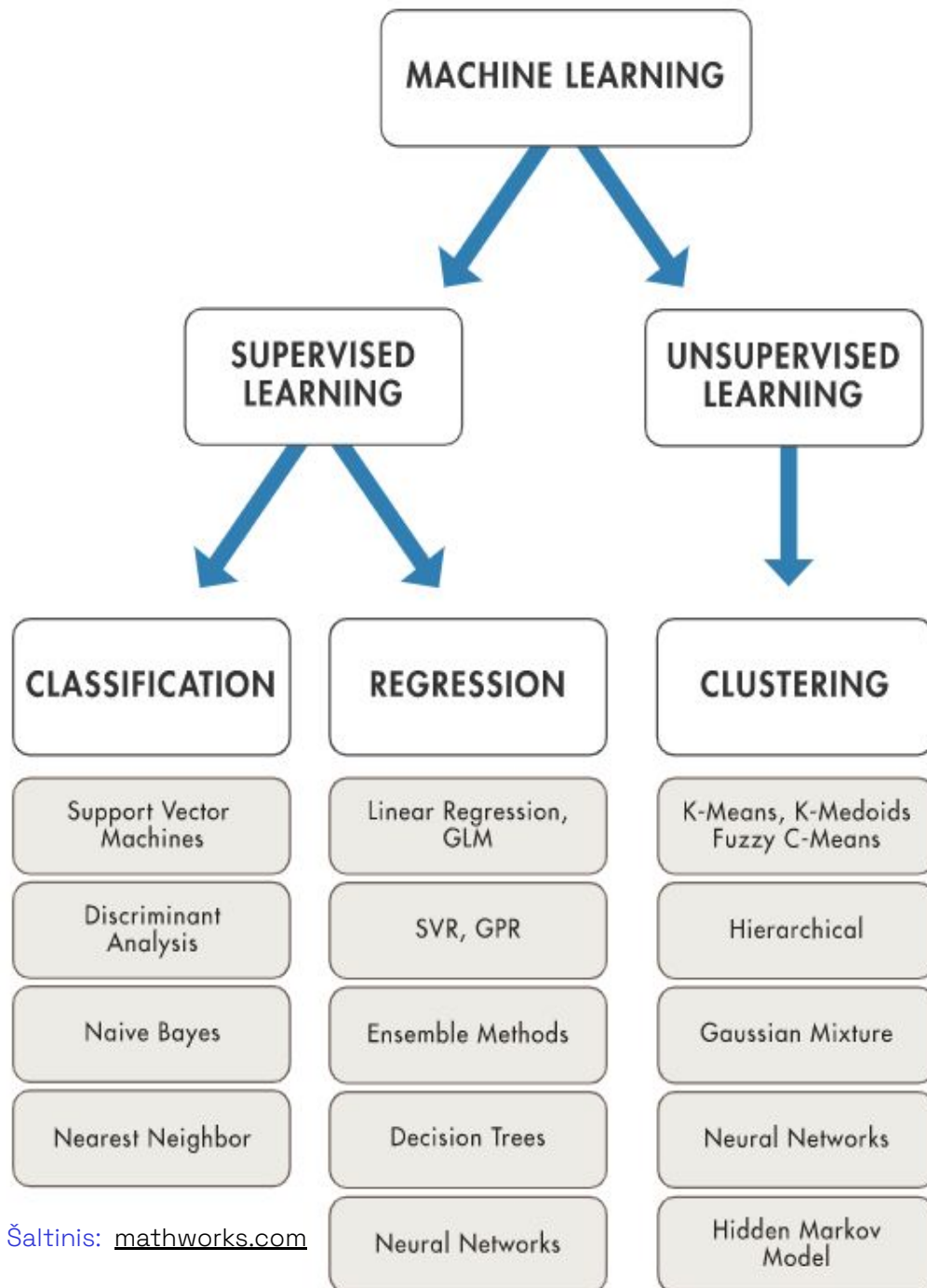
Mašininis mokymasis kaip vienas iš dirbtinio intelekto pogrupių

- ✓ Kompiuterinės programos gali automatiškai mokytis iš duomenų ir prisitaikyti prie naujai gaunamų duomenų žmonių nepadedamos
- ✓ Giliojo mokymosi (*angl. Deep Learning*) metodai įgalina šį automatinį mokymąsi įsisavindami didžiulius kiekius nestruktūruotų duomenų, tokių kaip tekstas, paveikslėliai ar video

Šaltinis: Mark Robins, The Difference Between Artificial Intelligence, Machine Learning and Deep Learning, Intel Corporation, 2020.

Prieiga internetu: [nuoroda](#)

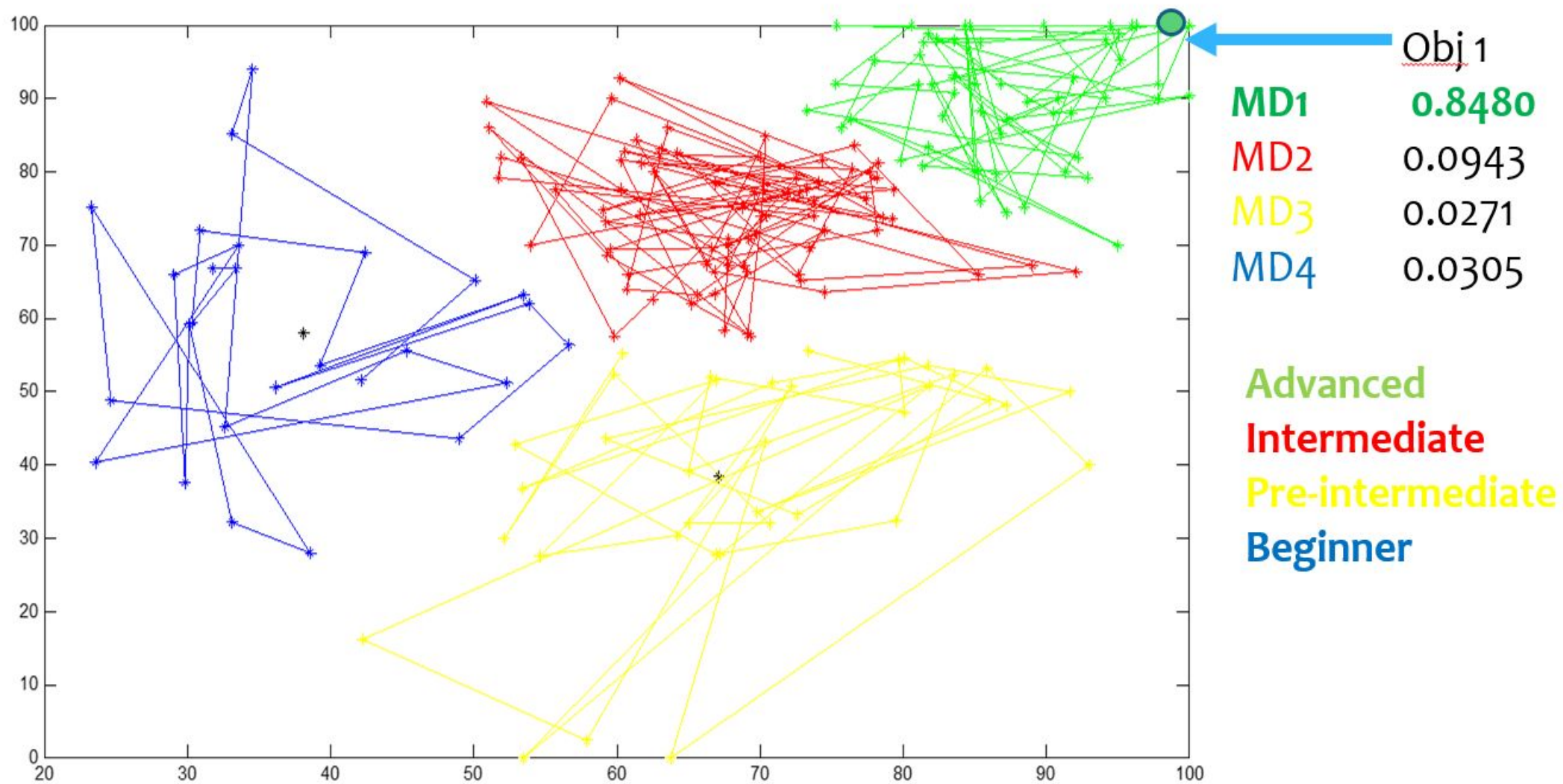

Šaltinis: [mathworks.com](https://www.mathworks.com)

Mašininio mokymosi tipai ir jų metodai

mašininis mokymasis *apima statistinių metodų klasę, kuri pagal esamus nagrinėjamų objektų duomenis prognozuoja naujų panašių objektų duomenų reikšmes.*

Pavyzdžiui, atsižvelgiant į namų pardavimo mieste X istoriją, panaudodami mašininį mokymąsi galime numatyti, už kiek galėtų būti parduotas Y namas tame mieste. Arba **žinodami mokinių Z klasės pasiekimus veiklose X_1, X_2, \dots, X_n , pasitelkę mašininį mokymąsi galėtume kiekvieną Z klasės mokinį apibūdinti pagal pasiekimų lygmenį**

Besimokančiųjų pasiekimų lygmens apibūdinimas pasitelkus mašininį mokymąsi. Šiame pavyzdyje taikyta *fuzzy* klasterizacijos (angl. fuzzy clustering, fuzzy c-means algoritmas) technika. Šaltinis: Dalia Baziukė, Short course on fuzzy logic, European Geosciences Union, EGU 2015, Vienna 12-17 April 2015

Mašininio mokymosi pogrūpis

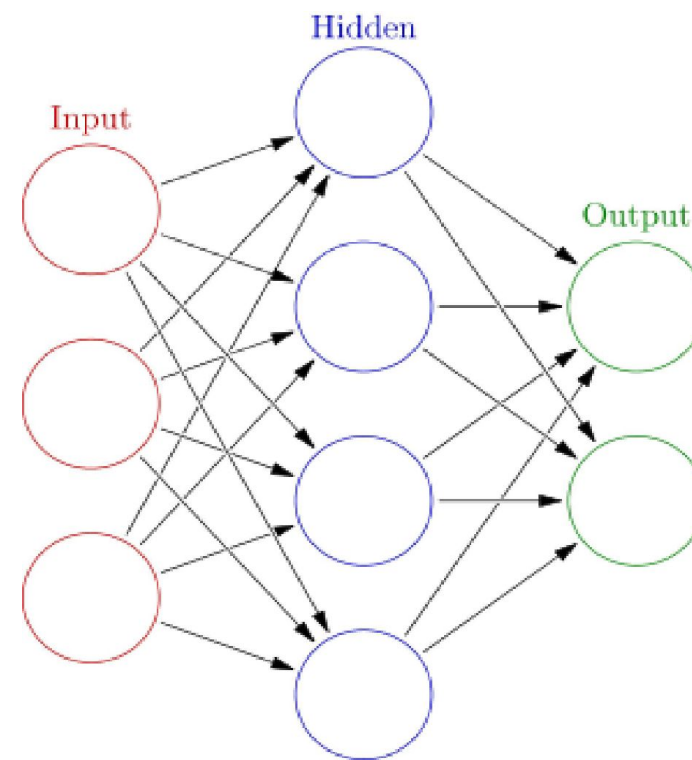
Gilusis mokymasis

yra mašininio mokymosi pogrūpis **grindžiamas dirbtiniais neuroniniais tinklais.**

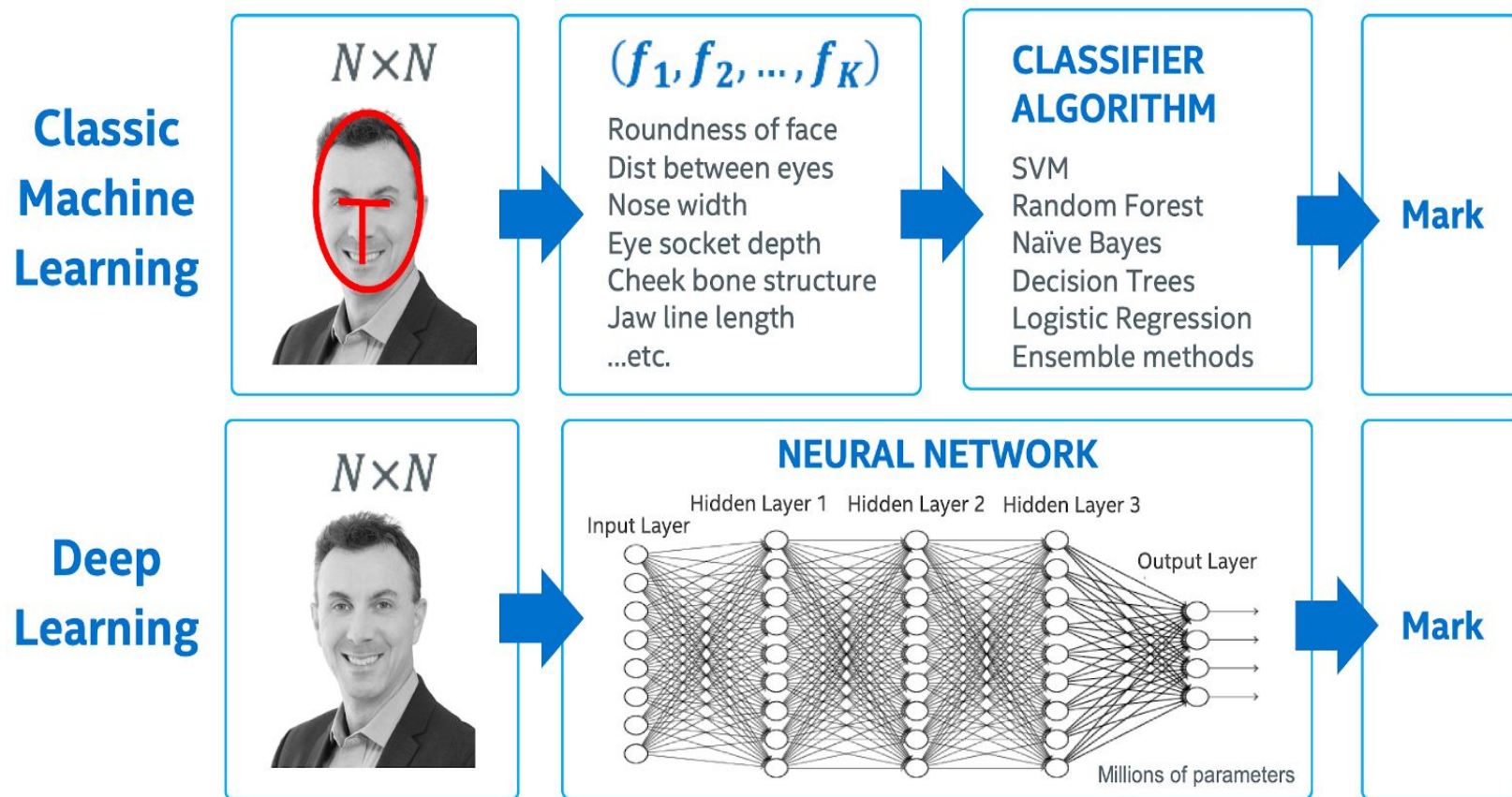
Giliojo mokymosi algoritmas gali atrasti duomenų savybes pats, naudodamas dirbtinį neuroninį tinklą (*angl. Artificial Neural Net*)

Dirbtiniai neuroniniai tinklai

tai **algoritmai** (inspiruoti biologinio žmogaus smegenų veikimo principo), **kurie mokosi iš duomenų** [didelio kiekio]

Asmens identifikavimo sistemos pavyzdys

Šaltinis: Mark Robins, The Difference Between Artificial Intelligence, Machine Learning and Deep Learning, Intel Corporation, 2020. Prieiga internetu: [nuoroda](#)

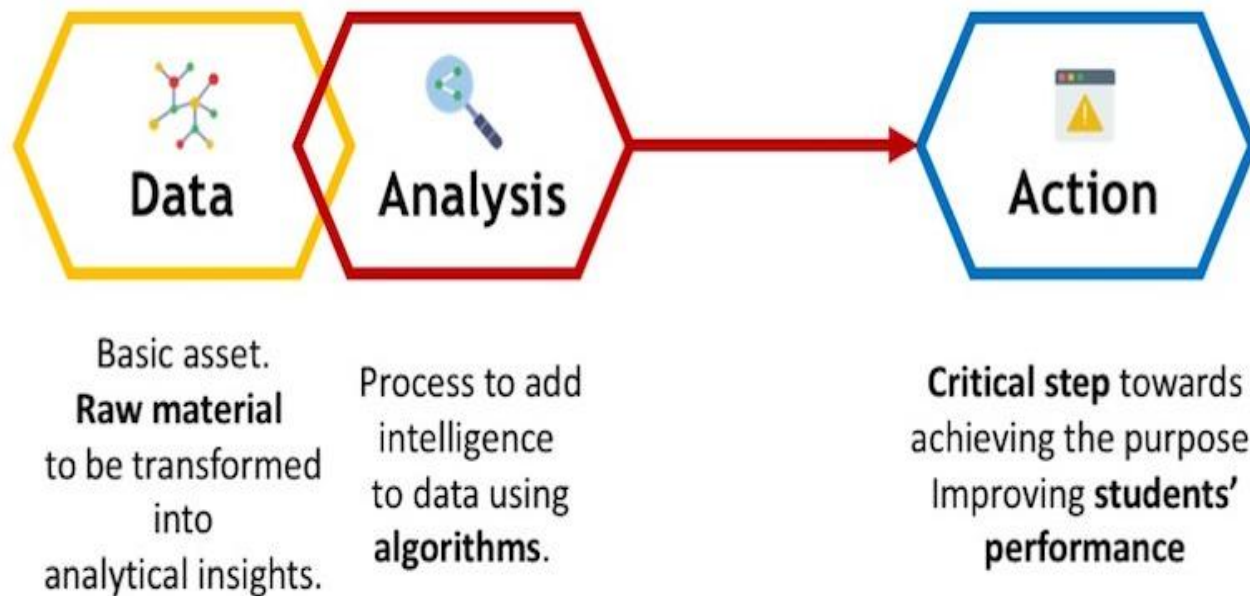

Mašiniame mokymesi ir apskritai dirbtiniame intelekto nėra jokios magijos

Dirbtiniai neuroniniai tinklai yra „visažiniai“ ir „neklystantys“

Mokymosi analitika

Learning Analytics

✓ duomenų apie mokinius ir jų aplinką matavimas, rinkimas, analizė ir ataskaitų teikimas, siekiant suprasti ir optimizuoti mokymąsi ir aplinką, kurioje jis [mokymasis] vyksta (Siemens, 2013)

Mokymosi analitika bendrajame ugdyme

- Mokymosi analitika renka ir analizuoja besimokančiųjų duomenis, kuriuos mokiniai generuoja tiek realioje, tiek virtualioje mokymosi aplinkose.
- Mokymosi analitika tarnauja siekiant optimizuoti mokymo(si) procesą.
- Ji pasitelkiama skatinant duomenimis grįstų sprendimų apie mokymą, mokymąsi ir švietimo vadybą.
- Keturi pagrindiniai mokymosi analitikos elementai: duomenys, žmonės, vadyba, mokymasis.
- Pagrindiniai duomenų šaltiniai: besimokančiųjų charakteristikos, prisijungimų „žurnalo“ duomenys, akademiniai rezultatai ir kt.
- Mokymosi analitika remiasi duomenimis, bet nėra duomenų valdoma – ji įgalina į besimokančius orientuotus sprendimus, kuriuos priima mokytojai.
- Dažniausiai mokytojai pasitelkia mokymosi analitika priimdami sprendimus apie besimokančiųjų mokymosi sunkumus bei mokymosi pagalbos būdus, taip pat projektuodami ugdymo turinį.
- Taip pat mokymosi analitika skirta suteikti patiems besimokantiems įžvalgų apie jų mokymosi pažangą formuojant individualias mokymosi strategijas/planus (angl. individual learning paths).
- Mokymosi analitikos nauda priklauso nuo jos naudotojų gebėjimų interpretuoti duomenis.
- Mokymosi analitika reikalauja laikytis etikos ir privatumo principų.

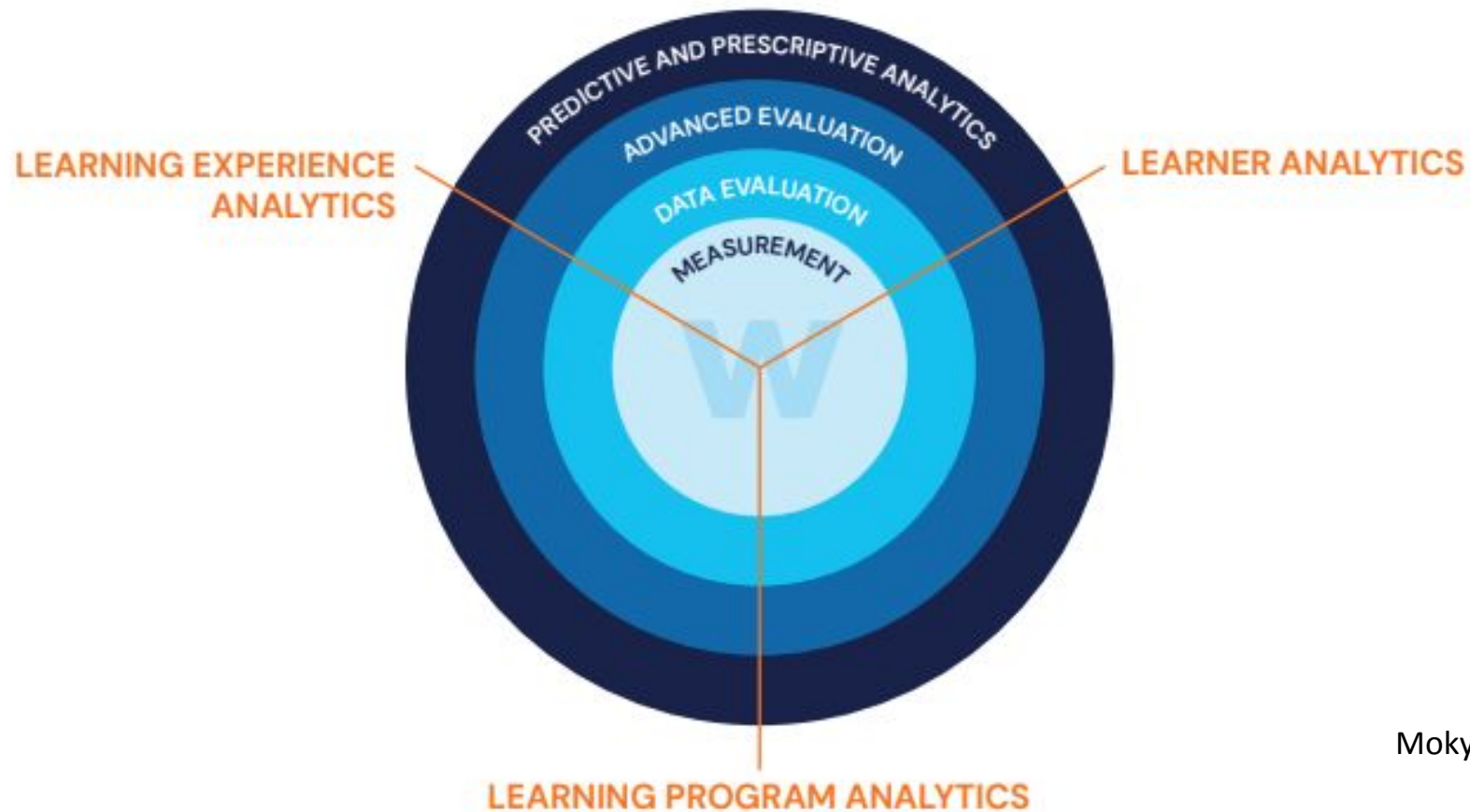
Learning analytics

Mokymosi analitikos kategorijos

Mokymosi analitikos sudėtingumo lygmenys

Mokymosi analitikos sudėtingumo lygmenų ir mokymosi analitikos kategorijų sąryšis.
Šaltinis: [nuoroda](#)

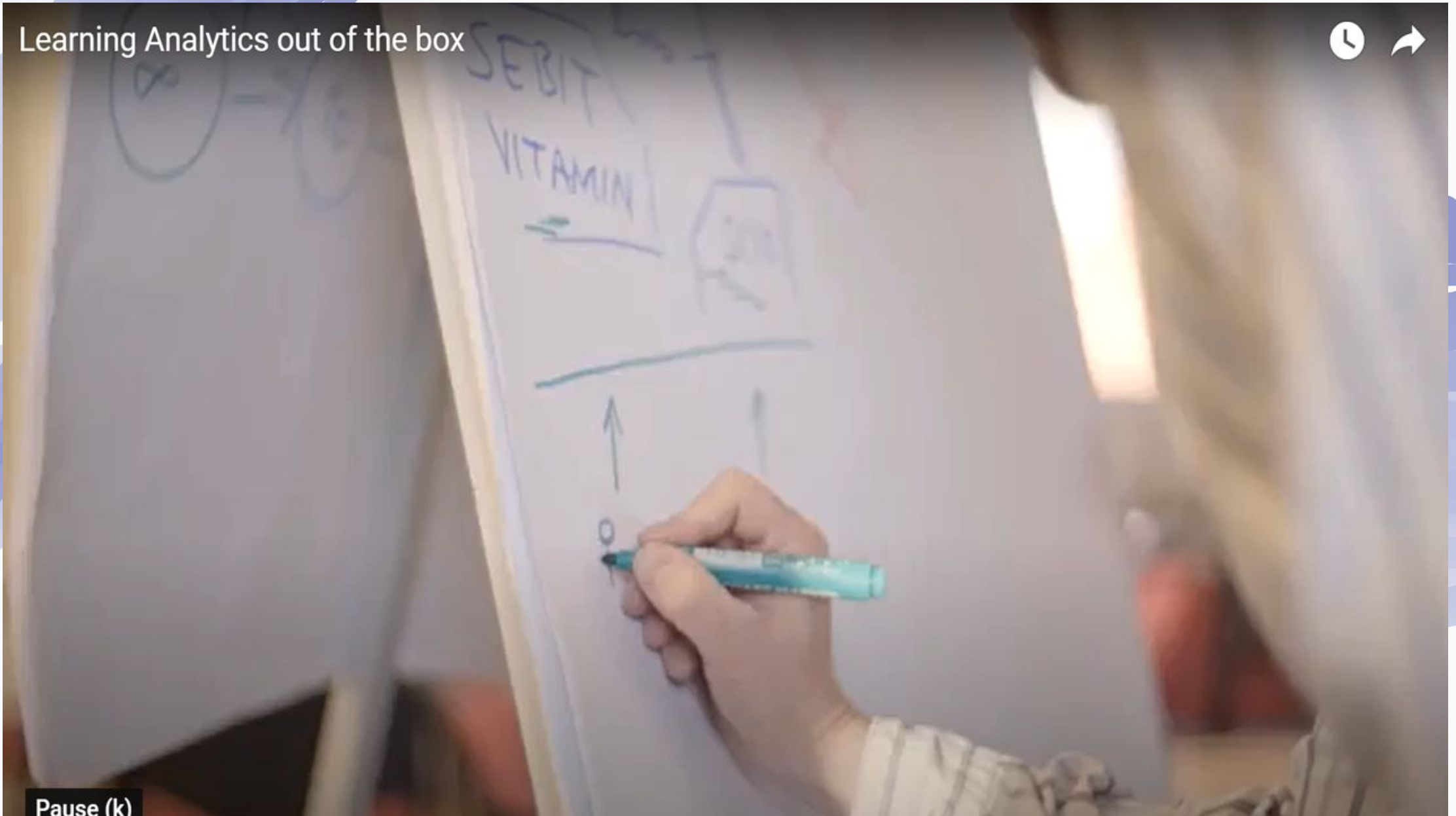
1	2	3	4
DESCRIPTIVE ANALYTICS	DIAGNOSTIC ANALYTICS	PREDICTIVE ANALYTICS	PRESCRIPTIVE ANALYTICS
What happened? • business metrics, KPIs • storytelling • foundation for analytics strategy	Why did it happen? • finding anomalies • finding patterns • data discovery • time-series data analytics	What will happen next? • detect trends • predict future outcomes • forecast events that should occur at a specific time	How can we improve the outcome? • automated decisions • recommendations for actions • automated notifications
Business Intelligence	Econometrics and Statistics	Statistical analysis, neural networks, machine learning, and data mining	Artificial Intelligence

Mokymosi analitikos sudėtingumo lygiai. Šaltinis: [nuoroda](#)

Kaip jie padeda švietimo dalyviams?

Learning Analytics out of the box

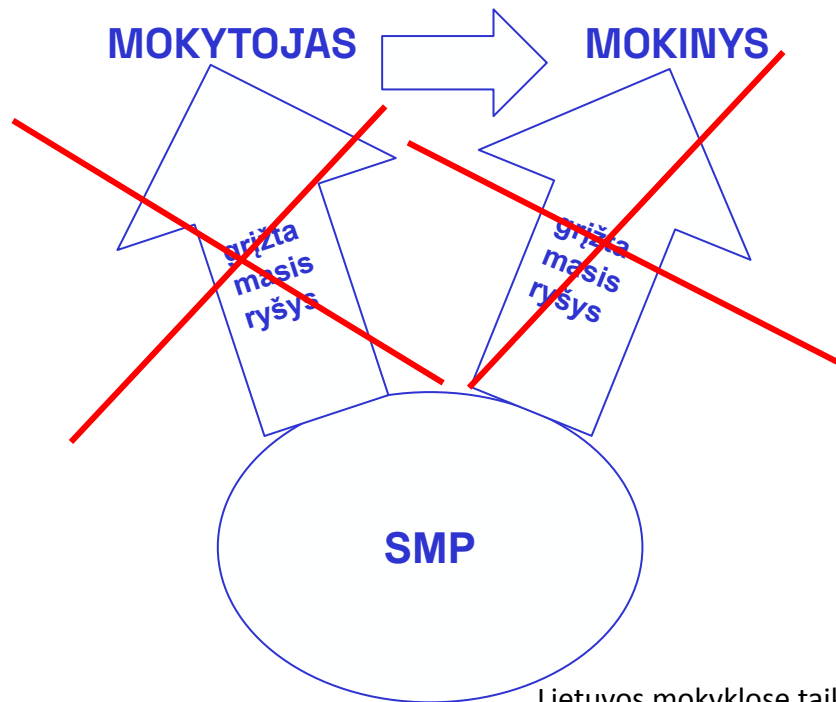
Pause (k)

LEAs-box project, Learning Analytics Toolbox, <https://youtu.be/r-kmks81lsA>
<http://leas-box.cognitive-science.at/> "LEA's BOX Project" at URL: <http://www.leas-box.eu>

SKAITMENINIŲ MOKYMOSI PRIEMONIŲ (SMP) GRUPĖS

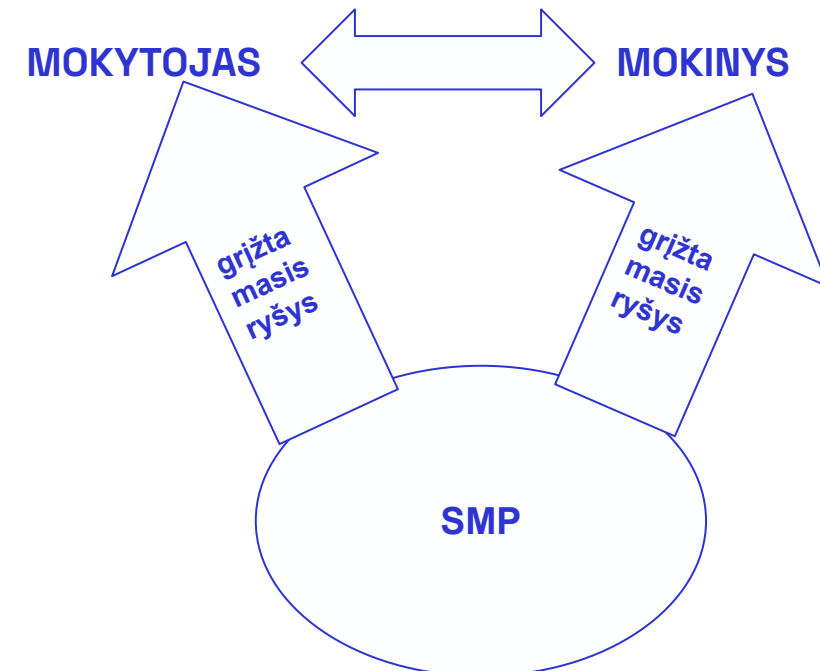
Vienakryptė SMP:

tik mokomojo turinio perdavimui;
duomenų apie besimokantįjį nekaupia;
grįžtamosios informacijos negauna nei mokinys, nei mokytojas.

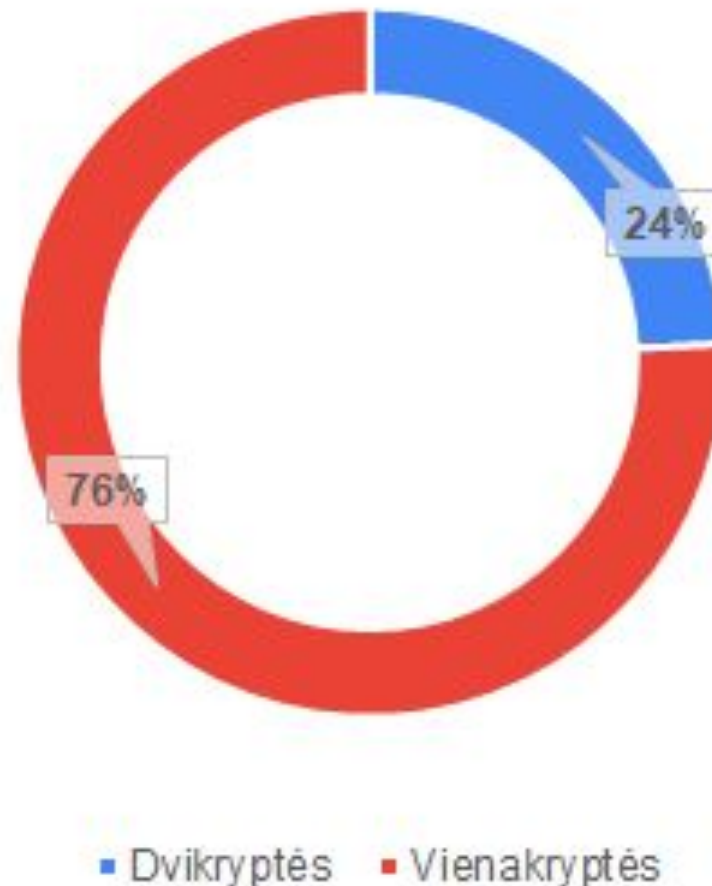

Dvikryptė SMP:

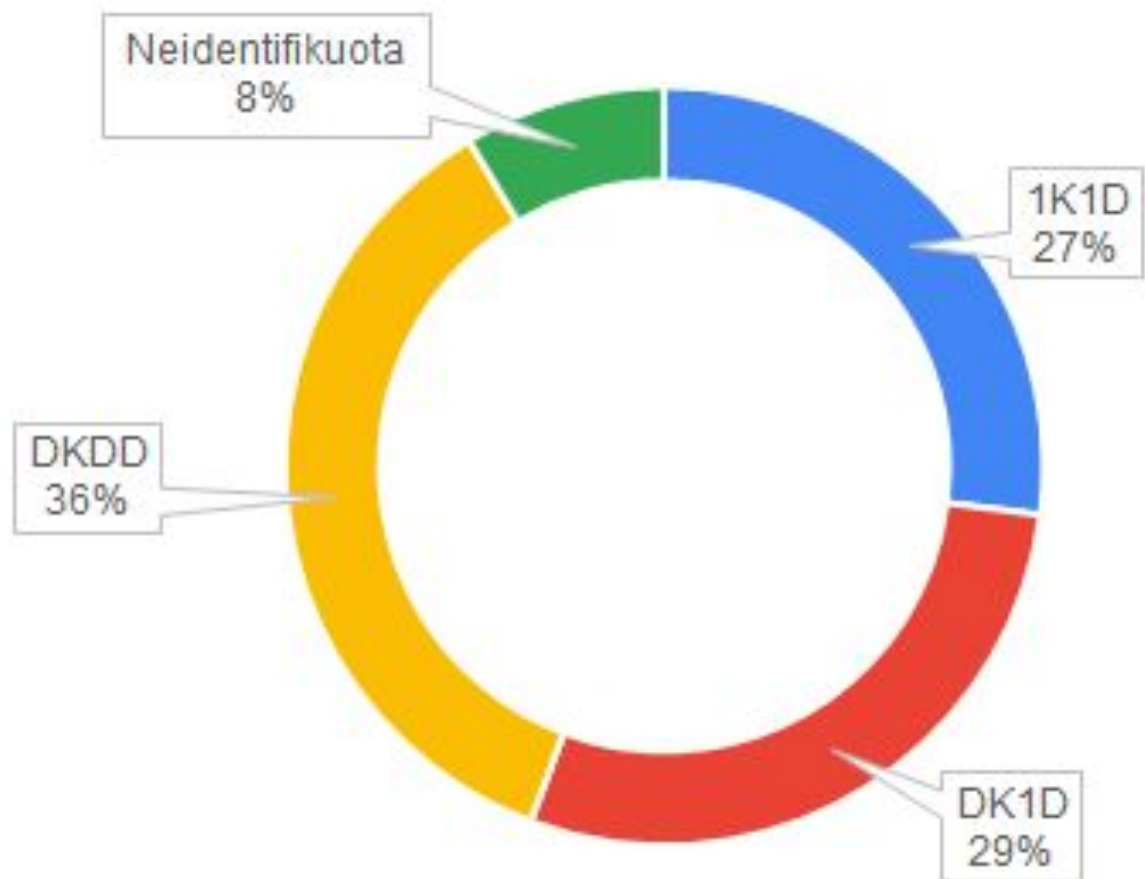
perduoda mokomąjį turinį;
kaupia duomenis;
teikia bent minimalią grįžtamąją informaciją tiek mokiniui, tiek mokytojui.

Vienakryptės ir dvikryptės skaitmeninės mokymo(si) priemonės (SMP)

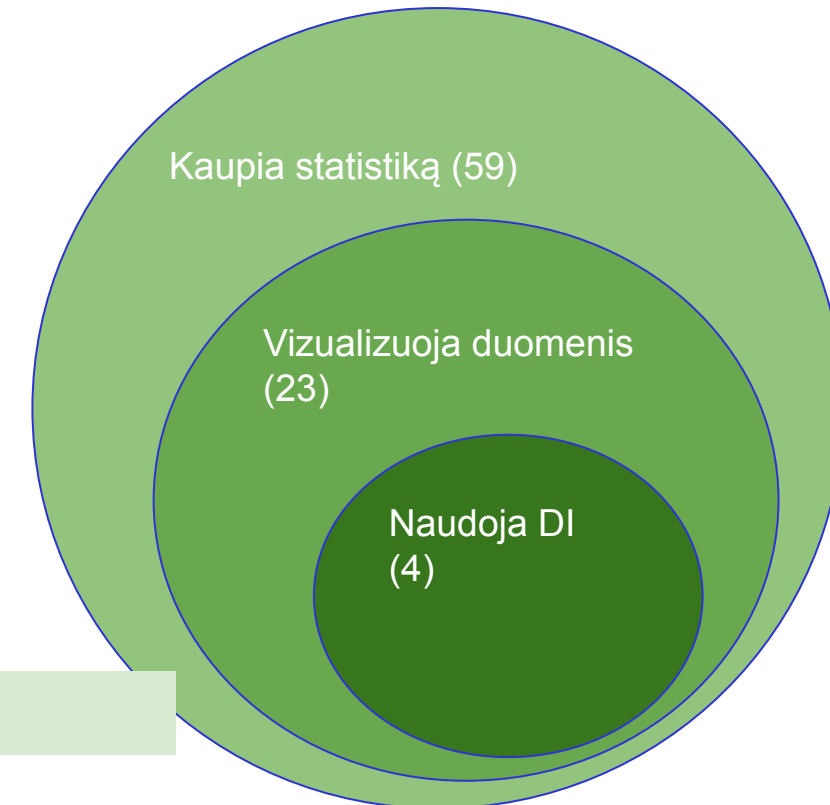
Skaitmeninių mokymo(si) priemonių koncentrai, dalykai

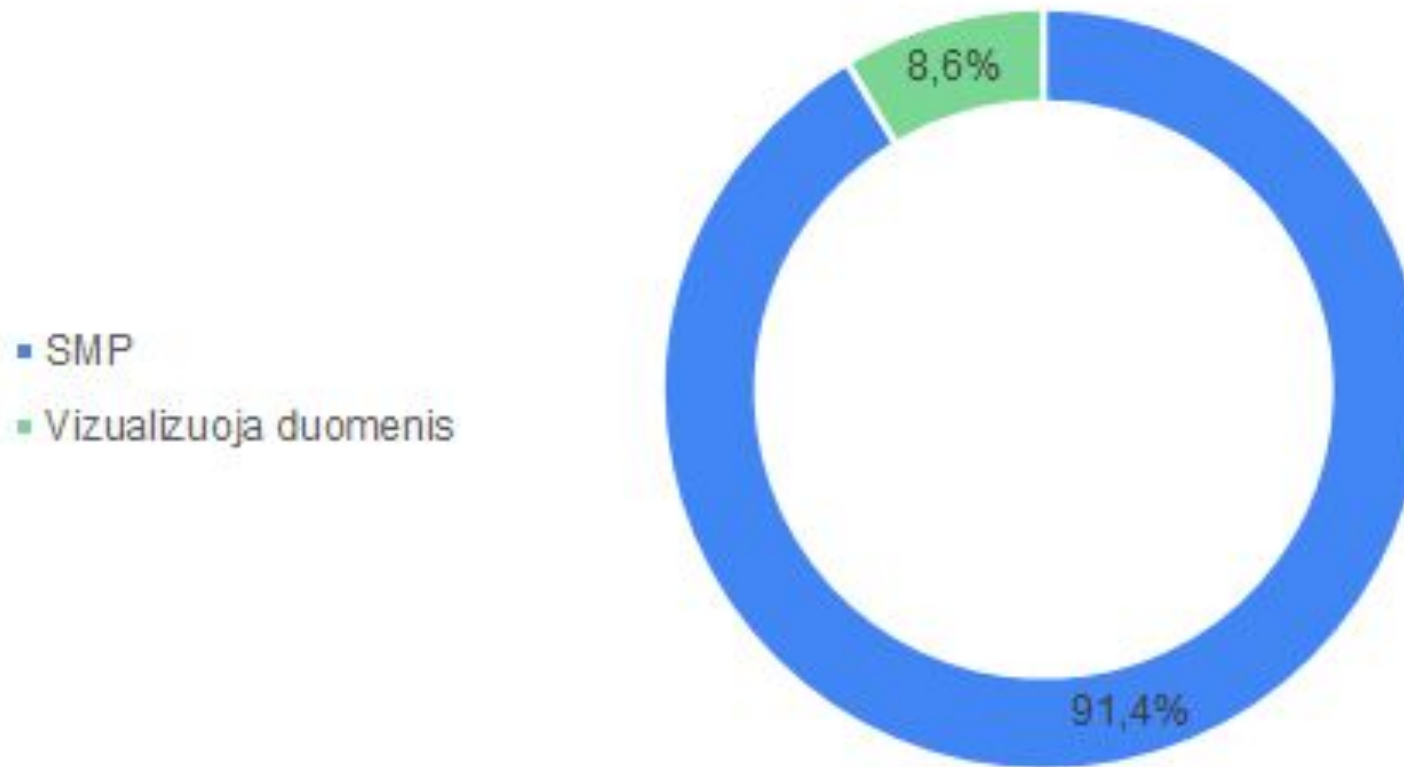
Ugdymo sritis	Vnt	1K1D	DK1D	DKDD
Pradinis ugdymas	105	22	24	46
Kalbinis ugdymas	73	11	20	36
Socialinis ugdymas	69	16	10	39
Gamtamokslinis ugdymas	67	3	13	43
Matematinis ugdymas	58	4	21	32
Informatikos ugdymas ir IT	51	1	16	32
Meninis ugdymas	49	9	2	33
Technologinis ugdymas	45	11	4	28
Pasirenkamieji dalykai/dalykų mod/proj.veikla	31	2	1	25
Dorinis ugdymas	19	3	0	13
Unikalių pavadinimų skaičius	244	66	70	87

Skaitmeninės mokymo(si) priemonės pagal ugdymo sritis

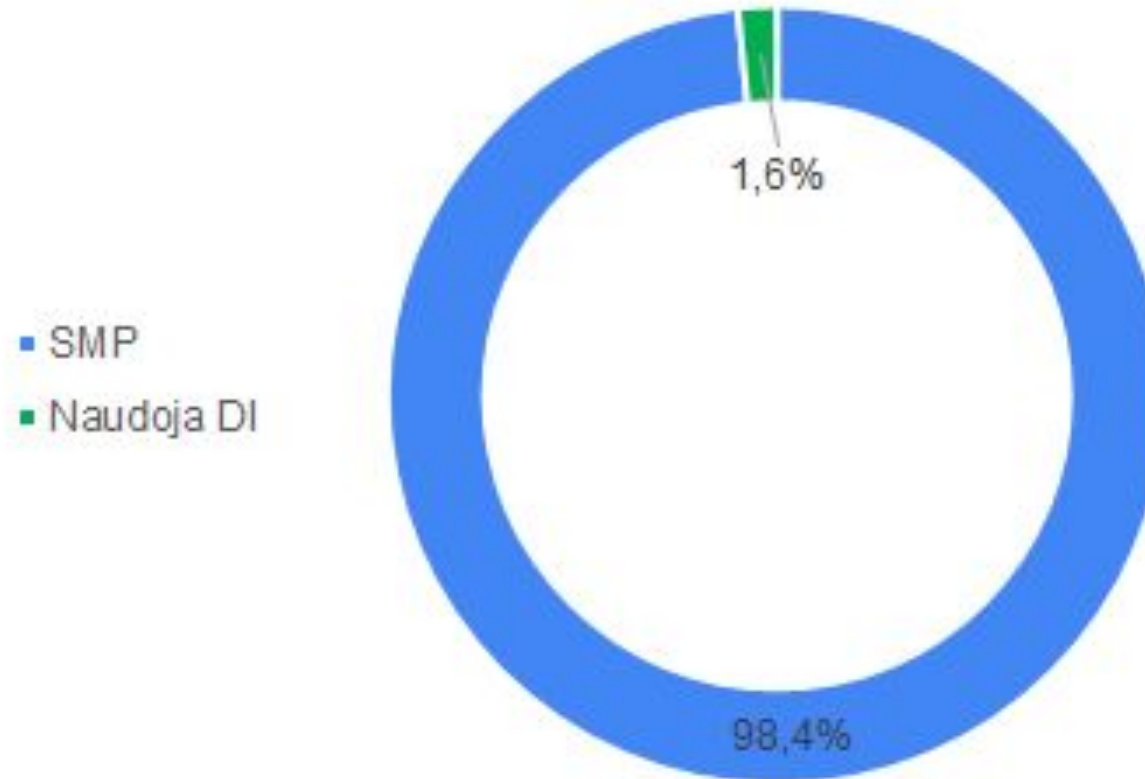
	Vnt.	Kaupia statistiką	Vizualizuoja duomenis	Naudoja DI
Pradinis ugdymas	105	31	15	3
Matematinis ugdymas	58	25	17	3
Informatikos ugdymas ir IT	51	22	14	3
Gamtamokslinis ugdymas	67	20	12	1
Kalbinis ugdymas	73	17	12	2
Socialinis ugdymas	69	16	8	1
Technologinis ugdymas	45	13	6	0
Pasirenkamieji dalykai/dalykų mod/proj.veikla	31	9	5	0
Meninis ugdymas	49	8	6	0
Dorinis ugdymas	19	8	6	0
Unikalių pavadinimų skaičius	244	59	23	4

Skaitmeninės mokymo(si) priemonės vizualizuojančios duomenis

Skaitmeninės mokymo(si) priemonės naudojančios DI

Dirbtinį intelektą naudojančios skaitmeninės mokymo(si) priemonės LT mokyklose

Pavadinimas	Sritis	Dalykas	Klasės	Mokama taip/ne	Kalba
<u>Eduten Playground</u>	Ikimokyklinis, pradinis ugdymas, Matematinis ugdymas, Informatikos ugdymas	Matematika	2, 3	Taip	Lietuvių kalba
<u>Egzaminatorius.lt</u>	Gamtamokslinis ugdymas, Socialinis ugdymas, Kalbos, Matematika ir informacinės technologijos, Matematika	Biologija, Chemija, Istorija, Lietuvių kalba ir literatūra, Matematika	9, 10, 11, 12	Iš dalies	Lietuvių kalba
<u>Fast ForWord</u>	Ikimokyklinis, pradinis ugdymas, Kalbinis ugdymas	Lietuvių kalba ir literatūra, Užsienio kalba (anglų)	Ikimokyklinė grupė, 1, 2, 3, 4, 5, 6	Taip	Anglų kalba
<u>Matific</u>	Pradinis ugdymas, Matematika ir informacinės technologijos	Matematika	1, 2, 3, 4, 5, 6	Iš dalies	Lietuvių kalba

Klaipėdos
universitetas

AČIŪ UŽ DĖMESĮ

Phone: (8 46) 39 8908

Email: informacija@ku.lt

Web: ku.lt

Klaipėdos universiteto miestelis

Herkaus Manto g.

8492294, Klaipėda